

Kent dediğimiz şeyin arka planı nedir ? Türkiye'de bir kent olmanın kriteri nedir ? 1982 Anayasası ile birlikte

- 1- Merkezi hükümet gerekli gördüğü bir yer kent yapılabilir.
- 2- Kendini ekonomik ve sosyolojik olarak yeterli gören ilçelerin kent olma yönünde ki faaliyetleri var.

Kent ile kırsalı ayıran Temel Nokta:

Sosyolojik bir ayırım söz konusu. Köy ile kent bambaşka iki ayrı zihniyettir. Köy dediğimiz zaman daha küçük yerleşim birimlerinden oluşuyor ama hayatın daha tekdüze geçtiği, sektörel farklılığın olmadığı, genellikle tarım ve hayvancılıkla idare edildiği, ailenin ve toplumsal çevrenin kişiler üzerindeki baskısının yoğun olduğu, bireyciliğin ön plana çıkmadığı, geleneklerin ve dinin etkisinin çok baskın olduğu bir yerleşim yeridir.

Kent dediğimiz zaman: sektörel farklılıklar yaygınlaşıyor, hizmet alanında sektörler vardır, örgütlenme özgülüğü yaygın, sivil toplum yaygındır. Daha çok mesleki ve işbölümüne dayalı dayanışmanın ön plana çıktığı, geleneklerin, ailenin, toplumsal çevrenin sosyal kontrolleri sağlamada etkisinin zayıflayıp hukuk kurallarının belirleyici olduğu, düzene uygun davranışın, disiplinin, zaman bilincinin önemli olduğu bir yerleşim yeridir.

Dolayısıyla kentle kırsalı birbirinden ayıran unsur sosyolojiktir.

Türkiye'de Kentleşme Nasıl Oluyor ?

Osmanlı'da batıdaki gibi bir sanayileşme olmuyor. Nedeni gelenekçilik.

Sanayileşme ile birlikte batıda sanayi kentleri ortaya çıkıyor, fabrikalar etrafında kurulan kentler ortaya çıkıyor.

Türkiye'de kentleşme yok metropolleşme vardır. İnsanlar Diyarbakır'ın bir köyünden Ağrı'nın bir köyünden Trabzon'un bir köyünden Diyarbakır'ın merkezine Ağrı'nın merkezine ya da Trabzon'un merkezine girmiyorlar onun yerine büyükşehirleri İstanbul'a, Ankara'ya, Bursa'ya, İzmir'e gidiyorlar.

Bundan dolayı batıdan farklı olarak metropolleşme vardır.

Kentleşmenin Nedenleri 1- Köyden Kaynaklı Nedenler:

- a- Tarımda makineleşme b- Rasyonel tarım teknikleri c- Suni ilaçlama d- Nüfus artışı
- e- Töre cinayetleri ve kan davaları

2- Çekici Nedenler: (kentin çekiciliği) a- İş imkanları (istihdam) b- Daha iyi eğitim c- Daha iyi sağlık d- Daha fazla hizmet

e- Daha fazla kültürel ve sosyal imkanlar

3- İletici Sebepler: a- Ulaşımda yaşanan gelişmeler b- Yazılı ve görsel medya

4- Sosyo-psikolojik Nedenler

5- Hukuki Sebepler

Türkiye'de kentleşmeyi kısıtlayan hukuki düzenlemeler yoktu. İnsanlar istediği zaman istediği yere gidebildiler.

6- Dış Etmenler:

Marshall Yardımları---- yapılan yardımların hangi alanlarda kullanılabileceğini hangi alanlarda kullanılabacağını belirlemişlerdir. Bu alanlardan bir tanesi olan modernleşmiş otoyollarının yapımı gibi olanlar. Buda dolaylı olarak kentleşmeyi geliştiriyor.

*** Bunların yanında ekonomik ve siyasal koşullardan kaynaklanan güçlerde oluyor. Bir yerde bir baraj yapılınca ÖR: GAP gibi o alan içerisindeki köylerin boşaltılması gerekiyor yada insanların güvenliğini kaygısıyla göç edebiliyorlar.

İnsanlar kentlere Göç Ederken Kentlerde Ne Gibi Sorunlar Ortaya Çıkıyor ?

- 1- Konut ve Aşa Sorunu: Konut ve arsa fiyatları yükseliyor özellikle kent merkezlerinde
- 2- Karlı dış ekonominin ve kayıt dışı çalışmanın artması
- 3- Ulaşım ve altyapı sorunları

- 4- Kent ile bütünleşememe sorunu
- 5- Gecekondu sorunu

Hızlı Kentleşmeye Yönelik Çözüm Arayışları

1- Köylerin/kırsalın şartlarının düzenlenmesi iyileştirilmesi

ÖR: 1970'li yıllarda Köy Kent Projesi Kooperatifler kurulmuş ama başarılı olamamıştır. Nedeni: a) Türkiye geniş bir coğrafya b) 1970'li yıllar siyasi istikrarsızlıkların olduğu bir dönem

2- Kentlerin imkânlarının geliştirilmesi

3- Yerel yönetimlere daha fazla yetki verilmesi

*** Nüfus yoğunluğu açısından en yoğun şehir 1. İstanbul 2. Kocaeli 3. İzmir dir.

DERS 4 TÜRK Modernleşmesi

Modernlik Nedir ? Modern Toplum Neyi İfade Ediyor ?

Modernlik 1600'ü yıllara kadar götürülebilecek, yaşamın daha farklı gelişmelerinden beslenen yaşam ve örgütlenme biçimini oluşturuyor.

Yaşam ve örgütlenme çok geniş bir alanı kapsıyor. Evlerin mimari yapılanmasından selamlaşma biçimlerine, kılık kıyafetten örgütlenme anlayışına, çalışma hayatından boş zaman etkinliklerine kadar çok geniş bir alanı kapsar.

Modernleşme Batıda başlıyor. Kökeni Rönesans, Reform, Aydınlanmaya kadar götürülebilecek daha sonra sanayileşme ile birlikte hem düşünsel hem de teknolojik arka planının tamamlandığı bir süreç karşılık geliyor.

Modern Toplumun Özellikleri

1- Geleneksel toplumlar bir olay ortaya çıktığında olayın arkasında yatan nedenleri geleneklerle, dinle, metafizikle, soyut güçlerle açıklamaya çalışırken modern toplumlarda akıl hayatın merkezine yerleşiyor.

Akılla açıklanamayan hiçbir şey kabul görmüyor. (akılcı bir toplum) Edilgen pasif bir insandan aktiflik merkezinde doğuya hakim olan bir insan modeli ön plana çıkıyor.

2- Modern toplumlar sanayileşmenin ön plana çıktığı sanayi toplumlarıdır.

Geleneksel toplumlarda nüfusun büyük bir kısmı kırsal alanlarda yaşıyordu. Modern toplum sanayileşme ile birlikte kentin merkezi önem kazandığı bir toplumdur. Kent geleneklerin, soyut güçlerin, toplumsal baskı gruplarının yavaş yavaş önemini kaybettiği hukukun toplumsal düzeni sağlamada ön plana çıktığı bir toplumdur. Dolayısıyla modern toplumlar yani kent toplumları, sanayileşmeyle birlikte daha güçlü ordu

daha güçlü silah daha fazla üretim ve daha dayanıklı büyük fabrikalar anlamına geliyor.

3- Kitle iletişiminin ve ulaşımın gelişmesi. 1800'ü yıllardan itibaren bütün Avrupa demir yolları ile birbirine bağlanmaya başlıyor. Ulaşım gelişiyor deniz yolları gelişiyor. Telefonların, telgraf hatlarının haberleşmenin bütün Avrupa'da geliştiği bir yapı.

*** Modern toplumlar diğer toplumlar karşısında bu özellikler ile birlikte çok ciddi bir nüfus ve güç kazanmaya başlıyor. 1800'ü yıllardan itibaren hayatın merkezi Avrupa olmaya başlıyor.

*** İmparatorluklar tarım ve güçlü orduya dayanırken modern toplumlar sanayi ve sanayi ile birlikte yeni teknolojilerle donatılmış orduya dayanıyor. Sanayileşme ile birlikte modernlik bütün batı dışındaki ülkeler için bir cazibe merkez haline gelmeye başlıyor ve modernleşmeye çalışıyorlar. Böyle olunca Batı diğer ülkelere şöyle bir zihinsel güç kabul ettirmeye çalışıyor--- modernlik nereden çıkmıştır Avrupa'da o zaman modern=batı. Batı dışı ülkeler ise batı tarafından modern olmayan, geleneksel, vahşi, barbar gibi özelliklerle tanımlanıyor. Batı dışındaki ülkeler modern olmak için batı gibi olmak istiyorlar. Böylelikle batı kendi üstünlüğünü diğerlerine kabul ettirmiş oluyor. Bunu Türk siyasetinde, bürokrasisinde, entelektüelinde görmek mümkün.

Osmanlı'da 1800'ü yıllara geldiğinde ilk modernleşme askeri alanda başlıyor neden savaş mağlubiyetleri. O dönemde başlayan modernleşme hareketleri daha sonra eğitim, hukuk, idari alanda, devlet kademesi gibi alanlarda yaygınlaşıyor.

Osmanlı modernleşmesini tarihini Late Devri ne kadar götürebiliriz. 1700'ü yıllar zaman zaman batıya eğilimler göstermişti Batı'nı yaşam tarzları, örgütlenmeleri, mimari tarzları gibi şeyleri en ince ayrıntısına kadar değişik sefaletlere yazıldığı ve imparatorluğa gelindiği zaman bunların örnek alınıp batılı tarzı yaşam ve tüketim alışkanlıklarını ortaya çıkışını söyleyebiliriz. Ama asıl modernleşme hareketleri 1800'ü yıllarda öne çıkmaya başlıyor.

Osmanlı'da yeniliği kaybettikten sonra nasıl modernleşeceğim, ne yapacağım sorusu ortaya çıkıyor. Bununla ilgili iki görüş var.

1- Sen büyük bir imparatorluksun köklü değişikliklere gerek yok. Bırakım reformlarla eski güçlüğü günlerine dönülsün (ordu, eğitim vb.) Batı'nın medeniyetini alalım kültürünü almayalım gibi. Bu modernleşme hareketine kısmi modernleşme denir.

2- Modernleşmek isteniyorsa bütün yönleriyle bir modernleşme gerekir. Buna da topektün modernleşme denir.

*** Osmanlı imparatorluğu döneminde gerçekleşen modernleşme hareketleri ağırlıklı olarak kısmi modernleşme hareketleridir.

Cumhuriyet dönemi modernleşmesinde Atatürk ve Atatürk etrafındaki kadroların hedeflediği modernleşme topektün modernleşme hareketleridir. Hedeflenen topektün modernleşme ama gerçekleşen modernleşme kısmi modernleşmedir.

Türk Modernleşmesinin Aktörleri

1- Seçkinler:

İmparatorluğu yöneten kesimden oluşuyor. Özellikle padişah güç kaybetmeye ve imparatorluk zafrıete uğramaya başlarken 1800'ü yıllarda padişah gücünü kurmaya çalışırken askeri ve sivil bürokraside gücünü arttırmaya çalışıyor. O yüzden Osmanlı'da ki iktidar mücadeleleri özellikle bürokrasinin kendi konumunu güçlendirmeye yönelik düzenlemeler yapmasında yatıyor.

1800'ü yıllardan itibaren Osmanlı'da çok fazla yabancı okulu açılmaya başlıyor bunun yanında çok fazla hem askeri anlamda hem de diğer alanlarda eğitim için yurt dışına giden entelektüeller, aydın bürokrati oluyor. Bunlar ilk etapta Fransa'ya gidiyor ki Türk modernleşmesinin merkezi de Fransa'dır. Nedeni Fransız İhtilalinin ve düşünce akımlarının etkisi Türk entelektüellerini çok derinden etkiliyor. Bu kesimde batılı olma, modern olma ideali oluşuyor. Dolayısıyla modernleşmek ve modern bir ülke yaratmak istiyorlar. Bunlarda nasıl bir modernleşme söz konusu dersek Gönüllü Modernleşme söz konusudur.

2- Halk:

Halkta böyle bir modernleşme arzusu yok. Halk gündelik hayat telaşı içerisinde karnını doyurmak istiyor. Güven içinde yaşamak istiyor. Dönem kaosu inanılmaz arttığı bir dönem çünkü. Halkta nasıl bir modernleşme söz konusu dersek halkta zorunlu modernleşme söz konusudur.

Modernleşmenin Yöntemleri

1- Türk modernleşmesinin hiç değişmeyen özelliği Batılılaşarak modernleşme.

2- Hızlı gerçekleştirme. Özellikle cumhuriyet dönemi modernleşmesinde çok kaybedecek zaman olmadığı için hemen en kısa sürede modernleşme söz konusu. Çok zaman alacak devrimler bile (Latın alfabesi) çok kısa sürede gerçekleştiriliyor.

3- Yukarıdan aşağıya doğru bir modernleşme/yönetimler kesimi eliyle modernleşme

4- Topektün modernleşme

Yeni geliştirmede güç kullanarak sert bir şekilde modernleşme

*** Toplum mühendisliği (Halka Rağmen Halk İçin) modernleşme ile birlikte batıda toplum mühendisliği yaklaşımı ön plana çıkıyor. Doğru bilimlerle yapılan gelişmelerle birlikte (pozitif bilimlerdeki gelişmeler) doğayı kontrol altına alması, teknolojiyi ortaya çıkartması, teknolojiye hakim olması ve yeryüzünün

etendis olması tıp, kimya, fizik, biyoloji gibi teknik bölümlere inanılmaz bir saygının artmasını sağlıyor böyle olursa sosyolojilerde nasıl mühendislik yaklaşımı doğuya hakim oluyorsa, toplumun yasalarını keşfederek bizde toplumun düzenini sağlarsa anlayış oluşuyor. O zamanda ikili bir yapı ortaya çıkıyor. 1- Kendini üstün gören okumun, aydınlanım, toplumu aydınlatacak, kuralları koyacak kesim 2- Geniş halk kesimi.

Dolayısıyla halk bu modernlik yaklaşımda geri kalmış, cahil, kendi çıkarlarını bilmeyen bir kitle olarak görülüyor. Böyle olursa kuralları yönetenler koyarak halkın uyummasını bekliyor. Halkın ne yiyeceğini, ne giyeceğini, hangi okullarda okuyacağını vb. şeylere üst yöneticiler karar veriyor. Bunu Çin'de de Rusya'da da Osmanlı'da da Cumhuriyet döneminde de görüyoruz.

Türk Modernleşmesinin Sorunları

1- Türk modernleşmesi batıdaki gibi aşağıdan yukarıya doğal bir süreçle gelen bir aşamayı ifade etmiyor. Türk modernleşmesinde yukarıdan aşağıya doğru bir modernleşme söz konusu. Dolayısıyla planlanan bir süreçli ifade ediyor. Modernleşme değil modernleşme söz konusudur.

2- Bir tarafta modernleşmek isteyen güçlü elinde bulunduran kesim bir tarafta modernleşme çokta umurunda olmayan halk. Böyle olursa yönetenler/seçkinler, aydınlar, askerler ile halk arasında ciddi kavgaya ve çatışmalara oluyor ve bu çatışmalar çok uzun süre devam ediyor.

3- Modernleşmeyi çok hızlı yapmaya çalışınca bazen şekillilik ön plana çıkmaya başlıyor.

4- Belirli alanlarda sapmalar yaşanabiliyor. Farklı alanlarda henüz toplumsal anlamda hazır olmamışlığı düşüncesiyle bazı şeyler erteleniyor. ÖR: Demokrasiye geçiş modern toplumun olmazsa olmazıdır. İktidar ve muhalefet arasındaki ilişki, anayasal bir sistemin oluşturulması gibi ama çok uzun süre birden fazla partinin katıldığı çok partili seçimler 1946 yılında yapıldı.

5- Batıda iktidar ve muhalefet ilişkisi ve muhalefetin meşruluğu anayasal güvence altına alınıyor. Oysa Osmanlı'da muhalefet sindirmeden adam öldürmeye kadar birçok olay oluyor. Türk modernleşme sürecinde iktidar-muhalefet ilişkisi hep sorunu. Muhalefete yok edilmesi gereken bir unsur olarak bakılıyor.

6- Batı'da ortaçağ'da kiliseler çok güçlü hem siyasi hem de ekonomik olarak. Kilisenin din işlerini düzenlemesi gerekirken siyasi hayatın, gündelik hayatın ve çalışmaya hayatının içinde. Dolayısıyla yeni bir toplumsal düzen kurulacaksa siyasi yaşamın modern bir toplumu, kilisenin bu gücünün sınırlandırılıp kendi asil fonksiyonlarına çekilip yeni güç odaklarının öne çıkartılması lazım. Aslında laiklik batıdaki kilisenin toplumsal hayatı, siyasi, ekonomik hayatın dinî hayata çekilmesidir. Modernleşme sürecinde Türkiye'de de laikliğin belli dönemlerde kartı bir şekilde uygulanması özellikle dinin kamusal alanda ve toplumsal alanda yöneten yönetilen arasındaki tartışmalarda bir sorun alanı olarak ortaya çıkıyor. Dolayısıyla laikliğin son derece sert kartı yorumlamasından kaynaklanan sorunlarda var.

Ekonomik Sistemler

2- Piyasa Ekonomisi

DEFS 5 Türkiye'de Ekonomi Politikaları

Modern ulus devletlerle birlikte en yaygın en kapsamlı olarak öne çıkan ekonomi. Üretim, dağıtım, fiyat, döviz, ücret, gibi şeyleri belirleyen piyasadır.

İkileri:

a- Özel Mülkiyet: Kişilerin ve şirketlerin mülkiyet edinme haklarının yasalarla güvence altına alınması. Feodalite ve imparatorluklar arasındaki farklı belirleyen unsurdur.

b- Girişim Özgürlüğü: Faaliyette bulunacaklar açısından piyasada faaliyette bulunmak serbest ve özgürce yapılır.

c- Serbest Fiyat Politikası: Fiyatların piyasa koşullarında arz ve talebe göre belirlenmesi. Piyasa ekonomisi özel mülkiyete, girişim özgürlüğüne, serbest fiyat politikasına dayalı tekelleşmenin devlete engelendiği, tek bir kurum yada şirketin bütün sistemi etkileyecek güce sahip olmasını

yasaları engellediği bir şeydir. Devlet burada piyasasını yatırım yapmadığı alanlarda yatırım yapıyor. Adı rekabeti ortadan kaldırarak şeyleri engelliyor ve asıl fonksiyonları yapıp kuralları koyup vergi topluyor. Günümüzde daha çok gelişmiş ülkelerde faaliyet gösteren bir ekonomik sistemdir.

Piyasa ekonomisinin ortaya çıktığı durum sanayileşme ve kapitalizm ile birlikte belli güçlere yarıyor. İmparatorlukların yıkıldığı dönemde insanlar kentlere göç ediyor iş adamları bu insanları çok kötü koşullarda çalıştırıp kendileri zenginleşiyor ve iş adamları ile geniş kitle arasında çok büyük farklar oluyor. Bunun üzerine alternatif arayışlar ortaya çıkmaya başlıyor. Nasıl olurda piyasa ekonomisinin yarattığı eşitsizliği ortadan kaldırabiliriz. Sosyalist sistem ve sosyalist ekonomi bu ihtiyaçtan ortaya çıkar.

3. Sosyalist Ekonomi
Fiyat, ücret, döviz, vb. şeyleri devlet belirliyor. Daha çok otoriter ülkelerde uygulanıyor. Bir işletme zarar etse dahi devlet toplumsal fayda olduğunu düşünüyorsa üretime devam ediyor.

4. Özel Mülkiyet Yok: En temel özelliği, mülkiyet tamamen kamuya ait b. Girişim Özgürlüğüne

Dayanıyor

4. Karma Ekonomi

Hangi mal üretilecek, ne zaman üretilecek, ücret, faiz, döviz, arz, talep gibi şeyler hem kamu hem özel sektör belirliyor ama karma ekonomide ağırlıklı olarak belirleyici aktör devlet. Nedeni piyasasının henüz olgunlaşmadığı, finansal kurumların tam yerleşmediği, birikim ve ekonomik kültürün zafiyetleri içerdiği yerlerde ön plana çıkar. Daha çok gelişmekte olan ülkelerde uygulanıyor.

Osmanlı Ekonomik Yapısı

Nüfusun büyük bölümünün kırsal alanda yaşadığı tarıma dayalı bir ekonomi söz konusudur. 1800'ü yıllarda imparatorluk sanayileşmiş ülkeler karşısında geri kaldığını kabul edince sürekli bir modernleşme ve yenileşme arayışı var.

1800'ü yıllarda çok büyük kapitallsyonlar da veriliyor ve Osmanlı da belli büyüklüğün üzerindeki işletmelerin %35'i gayrimüslimlerin ve azınlıkların elinde. Dolayısıyla zenginleşen gayrimüslimler oluyor. Sermaye birikimi, ticaret gayrimüslimlerin üzerinden yürüyor. Kuruluş savaşı sonrasında bu gayrimüslimlerin önemli bir bölümü daha sonra da mübadelelerle birlikte neredeyse tamamını Türkiye sınırları dışında kalıyor ve Cumhuriyet kurulduğunda şöyle bir yapı ortaya çıkıyor

- Tarımsal üretim var
- Nüfusun önemli bölümü kırsal alanda yaşıyor
- Sanayi girişimi yok
- Ticaret girişimi olan nüfus yok
- Dış borçlar

- Özel sektör zayıf

- Eğitimli nüfus az

Kuruluş savaşı bittikten sonra:

17 Şubat- 4 Mart 1923 İzmir İktisat Kongresi

Amaç: Ekonomik bağımsızlık

- 1 yıl hazırlık yapılıyor ve her bölgeden her sektörden temsilciler çağırılıyor. Alınan kararlar
- Köylülerin ürettikleri ürünlerden alınan Ayar vergisi kaldırılıyor
- Gümrük tarifeleri kabul ediliyor ki bu alanda yatırım yapılması için yerli mali teşvik ediliyor

- Ticaret Bankasının kurulması hedefleniyor
- Bazı borsalar millileştiriliyor
- Kendi limanlarımızda kabotaj hakkının tanınması
- Sanayi Teşvik Kanunu

- İş gücünün 8 saat çalıştırılması ve haftada bir gün çalışanlara tatil verilmesi
- İş kazasına uğrayanların işverenler tarafından güvence altına alınması
- Sendika hakkının tanınması gibi bir çok karar alınıyor. Daha sonrasında Türkiye İş Bankası kuruluyor
- Sanayi ve Meali Bankası: Yerli sanayi teşvik edilemek için

1. Beş Yıllık Sanayi Planı Hedefi sanayileşme

Doküman, maden, selüloz, seramik, kimya sektörleri belirleniyor. Amaç hammaddeleri Türkiye'de çokça bulunan rahat üretim yapabileceğimiz sektörlerden başlayarak bir sanayileşme hamlesi. Çokça fabrikalar açılıyor ve bunların finansmanı devlet tarafından karşılanıyor. Hedeflenenler başarıya ulaşınca;

2. Beş Yıllık Sanayi Planı

lik beş sektör genişletiliyor. Madencilik, maden kömür ocakları, elektrik santralleri, yakacak sanayi ve ticareti, gıda maddeleri sanayi ve ticareti, kimya sanayi, demirçilik gibi sanayi kolları açılıyor.

1938-1939 yıllarında II. Dünya Savaşı patlak verince Türkiye savaşa katılmasa bile her an katılacakmış gibi tasarruf anlayışına giriyor. Böyle olunca plannın uygulanması engelleniyor. Ama bu bize şunu gösteriyor cumhuriyetin temel hedefinde sanayileşme var ve sanayileşmeye yönelik hamleler yapılıyor. 1949 yılında gelindiğinde sanayinin milli gelirden aldığı pay %13.6'dan %14.9'a çıkıyor ve bu şunu gösteriyor Türkiye ciddi yatırımlar yapıyor ama hala tarımsal üretimin ağırlıkta olduğu sanayinin adım adım geliştirilmesi hedeflense de henüz sanayiye yönelik bir kalkınmanın çokta güçlü olmadığı bir duruma karşılık geliyor. Bu dönemde en öne çıkan unsur Devletçilik. Devlet eliyle bir ekonomik gelişme hedefleniyor. Ülkenin olduğu bir modelde devlete yakın olmak zenginleşmenin temel kaynağın oluşturuyor bu cumhuriyetten günümüze değişmeyen bir şey.

Bu dönemde devletin ağırlıkta olduğu ama özel sektöre de müsaade ettiği Karma Ekonomi modeli söz konusudur (1923-1950).

1950-1960 Dönemi Ekonomi Politikaları

Bu dönem ilk defa iktidar değişikliği olduğu bir dönem.

CHP—devlet eliyle bir modernleşme hedefliyordu

Demokrat Parti—daha liberal politikaları benimsiyor. Piyasada devletin ağırlığının azaltılıp piyasanın güçlendirilmesi.

Demokrat Parti'nin İlk Dönemlerinde;

İthalatta ve ihracatta bir takım serbestilemeler yapılıyor

Yabancı sermayeyi teşvik edecek düzenlemeler yapılıyor Sermayeyi tabana yaymaya yönelik birtakım girişimler var Uluslararası sermaye ve finans kuruluşlarıyla iyi ilişkiler kuruyor

Yeni dış borçlar alınıyor

Marshall Yardımı'ndan da bu dönemde yararlanıyor

1950'ü yıllar birtakım liberalleşme yönünde, piyasa ekonomisi yönünde girişimlerin olduğu buna yönelik birtakım adımların atıldığı bir dönemi karşılarsa da o dönemin toplumsal koşulları, özel sektörün yeterince güçlü olmaması, finansal kurumların yeterince güçlü olmaması gibi nedenler söz konusudur.

1960'a geldiğimizde yine devletin belirleyici olduğu Karma Ekonomi söz konusudur.

DERS 8

TÜRKİYEDE GENÇLİK

Genç kime denir? 15-25 yaş arası grup dünyada kabul gören standartlara göre genç nüfus sayılıyor.

Bu grup içerisinde hayata bakış açısından farklılaşan çok geniş bir kesim de söz konusu tabii.

Bu gençlerin hayata yaklaşımları, tutumları, aile ilişkileri, boş zaman alışkanlıkları, çalışma yaklaşımları, değerleri, neye göre değişiyor? (Gençleri birbirinden farklılaştıran şeyler neler?)

...ve dolayısıyla belli dönemlerde özgür-kole ayrımı söz konusu.

Merkezi hükümetin iznine bağlıdır. Bir yerin canlandırılması gerekiyorsa imparatorluk teşvik ediyor. Bu teşviklere rağmen orda ihtiyaç duyulan bir mesteekten biri gelmediğinde zorunlu olarak oraya taşınmasını sağlıyor.

Bir İslam şehrinin öne çıkan boyutu da: Camii, Çarşı ve Medresedir.

Marx zamanla ara sınıfların ortadan kalkacağını işçi sınıfının kalacağını işçi sınıfının bir ayaklanma ile işveren sınıfa karşı bir savaş açacağını ve bu savaşın kazanacağını dolayısıyla daha sonra üretim araçlarını özel mülkiyetinin kaldırılarak sınıfsız bir toplumun yaratılacağını söylemiştir. Dolayısıyla sosyalist ve komünist bir toplumda herkesin benzer kazanç düzeyine sahip olduğunu, eşit tüketim olanaklarına sahip olduğunu, sınıfsız bir toplumun ortaya çıkacağını söylüyor ama sosyalizmin uygulandığı ülkelere baktığımızda daha yöneten kesimin toplumda gücü, zenginliği elinde tutan bir baskı grubu olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla sosyalist toplumlarda bile bir toplumsal tabakalaşma yeniden ortaya çıkıyor.

2) Weber

Zihniyet ve zihniyetteki yaşanan dönüşümlerin toplumsal değişimlerde daha belirleyici olduğunu söylüyor.

Marx'ın yapıyı Weber üst yapının toplumsal değişimde daha belirleyici olduğunu ileri sürüyor.

Weber, toplumda tabakalaşma ve eşitsizlik farkının olduğunu söylüyor ama Marx sınıf farkını öne çıkartırken Weber toplumda sınıfa dayalı eşitsizliğe, daha geniş anlamda piyasa koşullarında değeriendiriyor. Daha farklı sınıflar olduğunu ve daha fazla sınıf olduğunu belirtiyor Weber.

Weber'e göre toplumsal eşitsizlikte daha belirleyici kavram: statü

Toplumsal Statü yada Rol

Rol: Toplumun kişilerden beklediği davranış kalıbı

Statü: Toplumdaki pozisyonumuz ama bu pozisyona toplumun gösterdiği saygı.

Statüyü Belirleyen Şey Nedir?

Meslek, eğitim(his okumamış biriyle doktora yapmış birisi), cinsiyet, aile, maddi güç, etnisite(Amerika'da siyahı olmak bazen belli kurumlarda ayırmacı davranışa uğramaya sebep olabiliyor)

Ne kadar statü farklaşması varsa toplumda tabakalaşma ve eşitsizlik var. Marx sınıf merkeze alırken Weber statü farklaşmasını merkeze alır.

Weber'in toplumsal tabakalaşmada üstünde durduğu bir şey de daha yan faktör olarak bir örgüte üye olmak topluma eşitsizlik yaratıyorsa ki yaratır oda toplumsal tabakalaşmanın nedenidir. ÖR: Gırtlarihatlara, sendikalara, siyasi partilere üye olmak.

Weber: Sınıf- Marx'tan daha geniş anlamda kullanır Statü- ana belirleyici

Bir örgüte üye olmak

Toplumsal Hareketlilik

Kişinin farklı pozisyonlarda hareket edebilmesini ifade eder.

1) Dikey Toplumsal Hareketlilik

Kişinin, büyüklüğünü, daha önceki kullandığından çok daha saygın bir pozisyona gelebiliyorsa bu dikey hareketlilik.

ÖR: Ailesi köyde yaşayan eğitim seviyesi düşük olan birisinin okuyup eğitim görüp kamuda üst düzey bir bürokrat olması.

Genç bir futbolcunun otobüsle idmana giderken çok büyük bir takımda oynaması(Arda Turan) Bir öğrenci iken bir site kurup dünyanın en zengin insanlarından biri olması(Facebook)

*Hem yukarıya doğru hem de aşağıya doğru dikey hareketlilik olabilir.

2) Yatay Toplumsal Hareketlilik

Birbirine yakın pozisyonlara sahip hareketliliği ifade eder. ÖR: bir köylünün işçi olması

Bir müfettişin uzman olması

Bir kişinin değişim ve pozisyonları arasında fazla saygı farkı yoksa yatay toplumsal hareketlilik.

***İmparatorluklar Döneminde:

Coğrafi Hareketlilik serbest değildir. Çünkü olursa toplumsal düzen bozulur, vergilendirme, üretimin devamı gibi şeylerde ciddi sıkıntılara yol açar. Bununla birlikte toplumsal hareketlilik sınırlıdır. Baban bir meslek sahibi ve bir yerde doğmuşsa genellikle neslin devamı da hem orda yaşar hem de o iş yapar.

Toplumsal Hareketliliğin Örneği Ne? Açık Nedir?

Sanayileşme. İnsanlar Sanayileşme ile birlikte hem coğrafi anlamda hareket edebilir hemde eğitim yoluyla, risk alma yoluyla toplumsal hareketlilikte bulunabilir. Sanayileşme eğitim ve iliyakat yoluyla dikey hareketliliğin önünü açmıştır.

*** Türkiye de ki en büyük sorun dikey hareketlilikte kurumsallaşma konusundaki sıkıntıdır. Lıyakat Türkiye de temel bir değer haline gelebilmiştir.

DEMS 2

Osmanlı Toplumsal Yapısı

Osmanlı 1299 yılında kurduğu zaman köklü bir örgütlenme, gelenek, toplumsal alanda işlerin yürütülmesine yönelik eski Türk devletlerinden gelen bir alışkanlık vardı. Cumhuriyet kurduğunda da Osmanlı imparatorluğundan bir çok gelenek bir çok alışkanlık cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Kültür ve zihniyette kısa sürelerde bir değişim söz konusu olmaz. Burada devamlılık söz konusudur. O yüzden mesafeli bir analiz önemlidir.

Osmanlı İmparatorluğunun Süreçleri 1. Klasik Dönem

İmparatorluğun yavaş yavaş oluşması olgunlaşması sonra eski günlerini kaybettiği sürece yaşamaması.

İmparatorluğun Oluşması: Türklerin Anadolu'ya girmesinden(Malazgirt savaşı) itibaren oluşması.

Anadolu Selçuklu devletinin kuruluşundan İstanbul'un fethine kadar olan süreç kapsar. (1075-1453)

İmparatorluğun Olgunlaşması: İstanbul fethi ile başlayıp ilk toprak kayıplarına ve genişlemenin durduğu döneme kadar kapsar. (1453-1699 Karlofça antlaşması)

2. Yenileşme Dönemi

Güçü kaybettikten sonraki güç arayışı dönemi. Bu arayışlar önce askerî alanda başlayıp sonra eğitim vb. alanlarda yaygınlaşmıştır.

1800'ü yıllardan başlayıp imparatorluğun yıkılmasına kadarki dönem.

Osmanlı İmparatorluğunun bir boydan saygı duyulan bir imparatorluğa haline gelmesini sağlayan

zihniyetin arka planı nedir?

1. Üstler Devlet Anlayışı: İmparatorluğun bölünmeden bir bütün olarak varlığını devam ettirmesi. Bunun için imparatorluğu bölünecek her şeyin engellenmesi gerekiyor. Güçlü boyalar varsa parçalanıyor.

2. Kardeş Katli: Geçmiş tecrübeler incelendiğinde imparatorluğun bölünmesine neden olan en önemli unsurun zehadeler arasında ki taht kavgaları olduğu gözüküyor. Devlet zafrıyete uğradığında, padişah öldüğünde tahta geçme kavgası imparatorluğa ciddi zarar veriyor. Bu anlamda kardeş katli vacip olarak gözüküyor. (devlet her şeyin önündedir kendi çocuğunun bile)

3. Gelenekçilik: Bir gelenek varsa ve bu gelenek geçmişten itibaren devam ede ede başarılı olmuşsa bunun devam ettirilmesi amaçlanıyor. Gelenekçilik geçmişin tecrübelerinden faydalanan anlamına geliyor, ama dönem değişirken, tamm toplumundan sarayı toplumuna geçtikten, fedailite zayıflarken, sanayileşme ön plana çıkarken bu gelenekçilik imparatorluğun değişimine ayak bağı oluyor. Her türlü farklılığı, yeniliğin bastırılması anlamında Osmanlı İmparatorluğunun güçlü olduğu dönemlerde başarılı olma

da 1700'ü yıllardan itibaren dünya değişirken gelenekçilik önemli sorunlar ortaya çıkarmıştır.

4. Adalet ve Refah Anlayışı: Osmanlı İmparatorluğu hem fethettiği yerlerde hem de kendi topraklarında mümkün olduğu kadar adaletli bir yönetim anlayışı sergilemeye çalışmıştır. İçinde bulunan vatandaşların refah içinde yaşamalarını sağlamıştır. Bu yönüyle arz yollu bir ekonomi politikası izlemiştir

Daha etkileşimler. Bağlılıkları zayıf. Daha çok anı yaşamayı düşünüyorlar.

— DEFS 9 ve DEFS 10 TÜRKİYE DE SİYASET

Osmanlı'da mutlak monarşi vardı. Devlet başkanının soya dayalı olarak başa geçtiği ve bu şekilde devamlılığını sağladığı bir süreç söz konusu.

Mutlak monarşilerin sarılsığı nokta bütün dünyada güç kaybedilen dönemlerde olur. Osmanlıda çok uzun dönem mutlak monarşi söz konusu özellikle Olgunlaşma döneminde padişahın otoritesi çok güçlü konumda.

1807'ü yıllar imparatorluğun savaşları kaybettığı, eski günlerinden uzak olduğu, eski güçlü günlerine dair arayışlarda olduğu bir dönem.

Osmanlıda iktidar kavgaları padişah ile askeri ve sivil bürokrasi arasında oluyor. 1807'ü yıllarda yapılan birçok reformda bunu çok net görüyoruz. İshak Fermanında, Tanzimat Fermanında, I. Ve II.

Megrutiyet bunnarı görülmüş. Padişahın yetkilerinin sınırlandırılması ve bunun karşısında kendi yetkilerini farfı birtakım hak ve özgürlüklerle güvence altına alınmasını sağlayan bir kesim.

*** Mutlak monarşinin salıdıldığı, padişahın yetkilerinin bir meclisle sınırlandırıldığı temel girişim I. Megrutiyet.

II. Megrutiyet ile birlikte askeri ve sivil bürokrasinin önde gelenleri padişaha meclisi feshetme yetkisini vermiyor ve padişahın belli sayısal üstünlükte alınan kararları veto etme yetkisi kaldırılıyor.

*** Demokratikleşme anlamında ilk adımları atıldığı süreç II. Megrutiyet.

1908 yılında seçilmişlerin yapılması, meclisin oluşturulması, meclisin çalışması ve mecliste alınan kararların padişah yetkisiyle de veto edilememesi yani güçlü bir meclis oluşturulması ve padişahın yetkilerinin sınırlandırılması söz konusu.

1908-1913 yılları arasında 9 hükümet değişiyor. Bu sürekli kaos ve istikrarsızlık demek. Bir meclis deneyimi var seçim deneyimi var ama sürekli istikrarsızlık söz konusu ve iktidar ile muhalefet arasında çok ciddi gerilimler ve kavgalar söz konusu.

1913 yılında İttihat ve Terakki gücü eline alıyor ve I. Dünya Savaşı bitene kadar da çok güçlü olarak iktidarın devam ettiriyor. I. Dünya Savaşı yenilgisi sonrasında ise artık gücünü kaybediyor.

Burada Türk siyaseti hakkında çıkartacağımız ilk vurgu; İttihat ve Terakki aslında muhalefetin dile getirdiği şey. Anayasal siyasal bir sistemin oluşturulması, anayasa ile hakların güvence altına alınması, ifade ve örgütlenme özgürlüğü ön plana çıkartılıyor ve 1908 yılındaki II. Megrutiyet ile bu sağlanıyor ama bu söylemlerle yola çıkan yani anayasal bir sistem, örgütlenme özgürlüğü, ifade özgürlüğü, muhalefetin tanınması, meclisin işlenmesi gibi söylemlerle yola çıkan İttihat ve Terakki tek başına iktidar

olduğunda söylediklerinin tam tersini yapıyor. Örgütlenmeye karşı son derece sert, eylemler muhalefeti yok etmeye güçlü muhalefet isimlerini öldürmeye kadar gidiyor. Dolayısıyla Türk siyasal hayatı ile ilgili yapacağımız vurgu II. Megrutiyet deneyimi son derece Türkiye demokratikleşmesi açısından kötü bir izlenim bırakıyor. Muhalefetken yapılan birtakım söylemler iktidardan tam tersi halinde gerçekleşiyor.

I. Dünya savaşından Osmanlı yenik ayrılıyor. Mondros ateşkes antlaşması 30 ekim 1918 dönem için önemli olan bir olay.

Milli mücadeleden başlatılması ve Atatürk'ün Samsun'a çıkması ondan sonra Anadolu da direnişi örgütlemekle görevlendirilmesiyle başlıyor daha sonraki süreçte Anadolu da ki kuvvetlerin Atatürk etrafında toplanmasıyla birlikte direniş eylemine ve güçlü bir örgütlenmeye dönüşüyor. Dolayısıyla bu dönem in hedefi adım adım kuruluşa geçileştirmek ve milli bağımsızlığı elde etme oluşturunuyor. 23 Nisan 1920'de TBMM kuruluyor. Mısaki milli temel hedef olarak ön plana çıkıyor. Meclisin önemli bir özelliği birbiriinden çok az farklı iki grup var ve özellikle meclisin yetkilerinin kullanılmasını konusunda

meclisin önemli bir hassasiyeti söz konusu. Amaç milli mücadeleden kazanılması ve mısaki millinin ilan edilmesi.

*** Kurtuluş savaşından başlayarak ölümüne kadar geçen süreçte Türk siyasetinde temel aktör Atatürk'tür. Özellikle kurtuluş savaşı kazanıldıktan sonra Türk siyasetinde temel kararların alınmasında çok güçlü ve temel aktör olan Atatürk'tür.

Bu dönemde siyasal anlamda vurgu yapılması gereken birkaç olay var. Bunlar; Cumhuriyet kurulduktan bir yıl sonra 17 Kasım 1924'te cumhuriyet tarihinin ilk muhalefet partisi kuruluyor. Terekkiperver Cumhuriyet Fırkası. Kurular kurtuluş savaşına katılımı Atatürk'ün yanında yer almış olan Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele, Raul Orbay. Muhalefet partisi kurulmasının nedeni,

Saltanatın kaldırılması konusunda herkes hemfikir ama hilafetin kaldırılması konusunda herkes hemfikir değil bunun özellikle sembolik bir güç olarak devam etmesini isteyen bir kesim var.

Lozan antlaşması sürecinde gerçekleşen durumlarda verilen tavizlerin fazla olduğunu düşünün ve bundan rahatsız olan bir kesim var

Modernleşmenin, devrimlerin ve ekonominin politikalarının çok devletçi ve çok hızlı gerçekleştirilmesinden rahatsız olan bir kesim var. Dolayısıyla bunlar rahatsızlıklarını ifade etme için yeni bir oluşum söz konusu. Bu oluşum daha liberal, daha ademî merkezîyetçi, düzenlemelerin daha zamana yayılmasını da sağlayan bir oluşum.

1925 yılında bir isyan çıkıyor. Doğuda ektilede oluyor. Dolayısıyla ülkede karışıklığın artmaması, daha kaotik bir sürecin yaşanmaması adına sert tedbirler alınıyor ve parti kapatılıyor. Partinin birçok ismi Haziran 1926 İzmir suikastine karıştığı gerekçesiyle yargılanıyor ve ciddi cezalar alıyorlar. Bu süreçte güçlü bir muhalefet hareketi istenmiyor. Amaç devrimlerin hızlı bir şekilde sorunsuz olarak gerçekleştirilmesi.

Devrimlerin önemli bir bölümü gerçekleştirilmiş artık Atatürk -farklı ekonomi politikaları olan bir partinin kurulmasını istiyor - Türkiye'de muhalefetin durumu ne onu da görmek istiyor. Yakın arkadaşları olan Tethi Okyar'ın parti kurma gibi bir düşüncesi yok Atatürk istediği

için partiyi kuruyor. Atatürk belli sayıda CHP milletvekilinin istifa edip partiyeye geçeceğini ve ikisi arasında tarafsız kalacağını, müdahale etmeyeceğini bunu bir zenginlik olarak ön plana çıkacağını belirtiyor ve cumhuriyet tarihinin ikinci muhalefet partisi olan Serbest Cumhuriyet Fırkası 12 Ağustos 1930 yılında kuruluyor. Bu parti liberal politikaları benimsiyor. Cumhuriyet halk partisi daha devletçi. Serbest Cumhuriyet Fırkası liberal politikaları benimseyen, özel sektörü ön plana çıkartan, devletin biraz daha sınırlandırdığı, özgürlüklerin daha fazla ön plana çıktığı bir düşünceye sahip.

Serbest Cumhuriyet Fırkası hızlı bir şekilde örgütlenme başlıyor ve muhafif hareketler SCF etrafında hızlı bir şekilde toplanıyor. Gittiği yerde büyük ilgi görmeye başlıyor. Bundan CHP rahatsız olmaya başlıyor.

Çünkü mitingler esnasında CHP'ye yönelik çok sert eleştiriler oluyor. Yine bir İzmir miting'i sırasında şapkaların yere atılması, devrimler aleyhine sloganlar atılması üzerine CHP ciddi rahatsızlıklarını Atatürk'e götürüyor ve parti kapatıyor. 12 ağustos 1930'da başlayan çok partili ikinci muhalefet girişimi 17 Kasım 1930'da sona eriyor. Bu sefer parti kendisini kapatıyor. Cumhuriyet tarihindeki iki muhalefet girişimi de başarısızlıkla sonuçlanıyor.

Atatürk'un ölümü sonrasında dönem in ikinci güçlü ismi olan İsmet İnönü cumhurbaşkanı seçiliyor. İsmet İnönü güçlü bir askeri ama siyaset sürecinde askerlikteki kadar başarılı değil. Daha çok sert politikalar ile ön plana çıkıyor. O sırada II. Dünya savaşı patlak veriyor. Türkiye savaşa girmiyor bu önemli bir başlangıç. Türkiye savaşa girmese de her an savaşa gireceğini gibi hazırlık yapıyor ve buna yönelik politikalar izleniyor. Vergiler artırılıyor, karne dağıtılıyor. II. Dünya savaşı bittikten sonra daha ilimli politikalar izlemek amaçlanıyor ve İsmet Paşa daha ilimli başbakanlar alıyor ve II. Dünya savaşı bittikten bir yıl sonra 1946 yılında Türkiye'de muhalefet partilerinin kurulmasına ve seçime girmesine müsade ediliyor. Nedeni; 1- II. Dünya savaşının bitiminde iki kutuplu bir dünya oluşuyor. Bir tarafta ABD diğer

tarafa Rusya. Bu şekillenmede Türkiye kendine müttefik olarak ABD ve batı bloğunu tarafında olmak istiyor. Çünki Rusya sıcak denizlere inmek istiyor ve toprak talebinde bulunuyor ve güçlü bir rehbiri.

Batıya yakınlaşmak için birden fazla partinin katılacağı demokratik bir siyasete geçişin batıyla ilişkiler konusunda daha alımlı bir izlenim bırakacağı düşünülüyor. 2- parti içerisinde giderek artan bir muhalefet oluşuyor. Bu muhalefette Celal Bayar çok önemli bir isim Atatürk ölmeden önceki son yılında başbakanlık yapıyor ve cumhuriyetin ilanımdan beri Atatürk'ün yanındaki önemli isimlerden biri. Celal Bayar merkezinde Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Refik Koraltan gibi isimlerinde ön planda olduğu CHP içinden kopan güçlü bir muhalefet oluşuyor ve istifa ediyorlar.

-Cumhuriyet kurulduğu andan itibaren demokrasi cumhuriyetin temel hedeflerinden bir tanesi hep demokratik bir yönetime geçiş amaçlanıyor ama henüz zamanının gelmediği vurgulanıyor.

Partiyi kuracak isim olan Celal Bayar İsmet Paşayla görüşerek 1946 yılında birden fazla muhalefet partileri kurulumaya başlanıyor. Demokrat Parti 7 Ocak 1946 yılında kuruluyor.

*** Çok uzun dönem Türk siyasal hayatında dış konjontur Türk siyasetini etkiliyor. Uluslar üstü kurumlar Türk siyasetini etkiliyor ve Türk siyasetinin şekillenmesinde de belirleyici hale geliyor.

1946 yılında Demokrat Parti kuruluyor seçimler 1947 yılında yapılıyor.

Partiler kurulduktan sonra örgütlenmelerini yapmak zorunda il il gidecekler kendilerini tıntacaklar kurullarını oluşturacaklar ve bu şekilde belli bir süreçle organizasyonlarını tamamlayacaklar ama CHP 1947'deki seçimleri bir anda bir yıl erkene alıyor. Hiçbir parti hazır değil örgütlenmelerini hazırlayamamışlar ve bir çok yerde seçime giremiyorlar. ***İktidarlar Türk siyasal hayatında süreci sürekli olarak kendi lehlerine çevirmeye çalışıyorlar. Sürekli seçim yasalarında değişiklikler yapıyorlar ve oyunun kurallarını kendi lehlerine çok sık değiştiriyorlar.

*** Türk siyasetinin üç vurgusu

1- Cumhuriyet döneminde İttihat ve Terakkiçiler muhalefetleyen başka söylemler iktidardayken başka söylemler

2- Uluslararası konjontürün Türk siyasal hayatının şekillenmesine daha ilk süreçten itibaren etkisi var 3- 1946 yılından itibaren iktidarlar seçim yasalarını çok sık değiştirerek kendi lehine düzenlemeler yapıyorlar. Batıda böyle değil, kuralları belirleniyor. Bu kurallara büyük kavgı, mücadele ve gelişimler sonucu oluştuğu için kimse kurallara dokunmuyor.

21 Temmuz 1946 yılında Cumhuriyet tarihinin birden fazla parti katıldığı ilk seçimi yapılıyor. Seçimler demokratik seçimler değil nereden, gitti oy gizli sayımı(tasni) söz konusu. Halbuki demokratik bir seçimin en önemli özelliği gizli oy açık sayım olmasıdır.

Dönemin özelliği tek parti iktidar çok uzun süre CHP'de olduğu için devlet ve parti bütünleşmesi var. Bir bölümü CHP görevlilerinden oluşuyor dolayısıyla sayımda bu açıdan olumsuz bir süreç söz konusu. Kazanıyor. O dönemde bir yerde birinci partysen milletvekillerinin hepsini alıyorsun. Dolayısıyla sistem en güçlü partinin tek başına iktidar olacağı şekilde örgütlennmiş durumda.

***Birden fazla partinin katıldığı ve demokratik olarak gerçekleştirilen ilk seçimler 1950 yılında yapılıyor. 14 Mayıs 1950 tarihinde cumhuriyet tarihinde il defa bir iktidar değişikliği oluyor. Seçimler sonucunda Demokrat Parti iktidara geçiyor ve gelecek 10 yıla damgasını vuruyor.

İsmet Paşa istifa ediyor ve Celal Bayar cumhurbaşkanı Adnan Menderes başbakan oluyor. 1950-1954-1957 ve 1960 iktidar oluyor. CHP iktidarı kaybedeceğini hiç düşünmüyordu.

Demokrat Partinin ilk dönemi başarılı ekonomi politikaları, tarımda verimlilik artıyor, borçlar eritiliyor, yeni kaynaklar bulunuyor, uluslararası konjontür ile iyi ilişkiler sağlanıyor ve 1954 yılına çok güçlü bir şekilde geliyor. Milletvekili sayısı 502, CHP'nin ise 31.

Demokrat Parti ile asker arasında gelişmeler en baştan beri var. 1954 yılındaki seçimlerden sonra ekonomide birtakım sorunlar ortaya çıkmaya başlıyor. Özellikle ABD ile ilişkilerde, yabancı kaynak elde

etmede, yeni borçlar elde etmede sıkıntılar yaşanıyor. 1957 yılında yapılan seçimde oyu %47'ye düşüyor. CHP'nin ise %41'e çıkıyor.

Son döneminde DP ile muhalefet arasındaki gerilim inanılmaz artıyor. Demokrat partinin elinde çok güçlü bir yönetim yetkisi var ve bu güçlü özellikle muhalefete karşı sert bir şekilde

kullanmaya başlıyor. Örgütlenmelere karşı, sendikalara karşı, farklı kesimlere karşı sert bir söylem içerisinde. O dönemde medya da gerilimi arttırmak için asılsız şeyler ortaya atıyor.

Askeri alanda ciddi rahatsızlıklar ortaya çıkmaya başlıyor. 27 Mayıs 1960'da ordunun alt ve orta rütbelileri darbe yapıyor ve başanlı oluyorlar. Darbe başarılı olunca üst rütbeli subaylar bu darbeye katılıyor. **Demokratik bir siyasete askerin asıl görevi seçilmiş iktidarı belirleyeceği politikalar etrafında güvenliği sağlamaktır. Türkiye'de cumhuriyet kuran kesim asker ve ordu kökenli olduğu için ordu hep kendini Türk siyasetinde belirleyici konumda görüyor dolayısıyla siyaset üzerinde bir baskı unsuru olarak ön plana çıkıyor.

27 Mayıs 1960 darbesinin Türk siyasetine utang olarak adlandırılacak bir sonucu oluyor. Dönemin önemli siyasetçileri sağma gerekçelerle mahkemelerde yargılanıyor ve çok ciddi cezalar söz konusu. Dönemin üç ismi seçilmiş bir başbakan Adnan Menderes, seçilmiş bir dışişleri bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve seçilmiş bir maliye bakanı Hasan Polatkan idam ediliyor.

Ordunun 1960 darbesinden sonra siyasetteki gücü çok artıyor ve siyaset üzerindeki baskısı da giderek artıyor. Ordu ne zaman siyasete müdahale etse siyasetin dengesi bozuluyor. Ö: 1960'da darbe yaptıktan sonra bütün meclis kapatılıyor, siyasetçileri yasaklıyor, medya üzerinde kontrol sağlıyor. Ordunun kuvvet komutanlarının temel belirleyici olduğu bir yapılaşma ortaya çıkıyor.

15 Ekim 1961'de seçimler yapılıyor. DP'nin bütün isimleri yasaklanmış durumda. Tamamı yeni isimlerden oluşan ve DP'nin devamı olarak da görülen Adalet Partisi kuruluyor. 1961 seçimlerinde askerin desteklediği CHP %36, Adalet Partisi %34,5 oy alıyor. 178'e 158 milletvekili. Seçim sonuçları dünyada Demokrat Partinin zaferi olarak nitelendiriliyor.

60 darbesinden sonra 4 yıla 4 hükümet değişiyor.

1966 yılında Adalet Partisi lideri ölünce yerine gelen Süleyman Demirel ile birlikte 1965 ve 1969 seçimlerinde tek başına iktidar oluyor Adalet Partisi.

1970'li yıllar dünyada özellikle 68 kuşağı dediğimiz kuşağın her türlü iktidar dayatmasına karşı dinsel, etnik, kimliksel, kültürel çeşitliliklerin ve özgürlüklerin ön plana çıktığı bir süreç karşılık geliyor.

Türkiye'de özellikle 68 kuşağından etkilenen öğrenci hareketleri artıyor. Siyasette birtakım gelişmeler yaşanıyor. Türkiye'de 70'li yıllar siyaset açısından kaotik yıllara denk geliyor.

Adalet Partisinin 1969 yılından itibaren bir takım çekimleri yaşanıyor. Üniversite öğrencilerinin eylemleri artmaya başlıyor. İşçilerin hak arayışları talepleri ve grevleri artmaya başlıyor. Ekonomide bazı sorunlar ortaya çıkmaya başlıyor ve 12 Mart 1971'de radyoda bir açıklama yapılıyor. Açıklamayı yapan ordu hükümetine muhtıra veriyor. Diyor ki; İç çatışmalar, ciddi kaosa gidilmesi, Atatürk devrimlerinden sapmalar yaşanması gibi temel etkenler var.

12 Mart 1971'de bu açıklama sonrasında başbakan Süleyman Demirel istifa ediyor. İstifa ettiği için birçok eleştiri yapılıyor kendisine.

Hükümet istifa ettikten sonra ordunun sıcak baktığı teknokratlardan oluşan teknokratlar hükümeti var ama iki yılda dört hükümet değişiyor.

1973-1980 arasında yedi yılda yedi hükümet değişiyor. Bu çok fazla siyasal istikrarsızlık demek. Sürekli koalisyon ve azınlık hükümeti dolayısıyla hiçbir radikal karar alınmıyor hiçbir radikal ekonomik reform yapılmıyor. 1973'te dünya petrol krizi ve 1974'de Kıbrıs Barış Harekati sonrası çok fazla döviz girdisi siyasal istikrarsızlıkla birleştiğinde 70-80 arası çok kötü bir dönem ifade ediyor.

12 Eylül 1980'de ekonomideki sorunların çözülmemesi ve siyasetteki gerilimin devam etmesi üzerine ordu yine bir darbe yapıyor.

94 yılında Tansu Çiller'in başbakanlığında büyük bir kriz ortaya çıkıyor.

95 yılında yapılan seçimlerde bu kes Refah Partisi birinci parti oluyor. Muhafazakar hassasiyetleri dile getiren bir parti.

95 Refah Partisi iktidarı sonrasında askerin ve askeri bürokrasinin bir tepkisi oluyor ve gerilim giderek artmaya başlıyor ve daha sonra 28 Şubat 1997'de 28 Şubat olarak adlandırılan bir süreçte Postmodern darbe olarak da adlandırılıyor. Bir Milli Güvenlik kurulunda askeri kanat hükümete muhtıra gibi belli şeylerin yapılmasına yönelik maddeleri getiriyor ve bunu imzalamasını istiyor. Bunun üzerine o dönem Necmettin Erbakan ile Tansu Çiller koalisyon yapıyor.

DERS 11 TÜRKİYE'DE KADIN

Dünyada Kadının Durumu

Tarım toplumu, Sanayi toplumu, Bilgi toplumu.

Tarım toplumunda fiziki güç önemli hem toplumsal hayatta hem çalışma hayatında hem evlenme hem de güvenlikte. Her yerde fiziki güce kim sahipse gücüde o barındırır. Dolayısıyla tarım toplumlarında fiziki güce sahip olan erkek ailede temel söz sahibi. Otorite vb. unsurlar tarım toplumlarında kadınlar erkeklerle üstünlüğü doğrudan vermiyorlar o dönemki toplumsal koşullar erkeklerin üstünlüğünü zorunlu olarak getiriyor çünkü hem fiziki güç sağlamada hem de güvenli sağlamada erkek ve fiziki güç önemli. Kadınların toplumsal anlamda çok fazla bir görünürlüğü yok. Siyaset eğitim vb. alanlarda çok güçlü değiller. Geniş aile ön planda çünkü bir arada çalışıyorlar. Fiziki olarak ve sayısal olarak güçlü olmak önemli olduğu için çok sayıda nüfusa sahip olmak hem güvenlik hem de işgücü sağladığından dolayı geniş aile ön planda. Toplumsal cinsiyet rolleri çok belirgin yani kadınlardan beklenen roller erkeklerden beklenen roller belirgin. Duygusal çok fazla yok. Aşk evliliği, romantizm de çok fazla yok, belirleyici olan aile ve o süreçteki önemli toplumsal güçler yani akrabalar cemaat ilişkileri güçlüyse evlilikte belirleyici olan kişinin kendisi dışındaki unsurlar oluyor.

Bu sanayi toplumu ile birlikte değişiyor. Çünkü artık fiziki güç önemini kaybediyor. Fabrikalarda o kadar detaylı iş bölümü ve uzmanlaşma ön plana çıkıyor ki artık çok büyük bir fiziki güce ihtiyaç yok. Güvenliği sağlamada imparatorluklar yıkılırken ulusal sınırları belli olan ulus devletler ön plana çıkmaya başlıyor ki sanayileşme ile eşgüdüm içerisinde gerçekleşiyor. Dolayısıyla geniş aile ve fiziki güç hem güvenli hem de işgücü sağlama anlamında önemini kaybediyor. Kadınlar çalışma hayatına girmeye başlıyor ki buda bir zorunluluktan doğuyor. Çünkü yüzbinlerce insan kentlere göç ettiğinde ve on binlerce insan açlık sınırında ve sefalet içinde yaşıyor ve paraları yok dolayısıyla sadece erkeğin çalışması yetmiyor çünkü ücretler düşük kadının çalışması gerekiyor. **Sanayileşmenin ilk yüzyılında çocuk işgücü çok fazla yaygın. Kadının işgücüne katılımı yavaş yavaş çoğu şeyi değiştirmeye başlıyor ailede eşitlikçi roller adım adım ön plana çıkmaya başlıyor. Kadınlar çalışma hayatında daha fazla girdikçe toplumsal anlamda, eğitim anlamında, siyasal alanda daha görünür hale geliyor. Yani yavaş yavaş kadının toplumsal hayattaki görünürlüğü artmaya başlıyor. Özellikle savaş dönemlerinde ki 1800'lü ve 1900'lü yıllarda I. Dünya savaşı ve II. Dünya savaşı gibi savaşın sürekli olduğu dönemlerde erkeklerin sürekli savaşta olduğu yıllarda kadınlar işgücünde erkeklerin işgücü açığını doldurup aktif işgücü piyasasında yer alıyorlar. Savaş dönemi bittiği zamanda erkekler yine fabrikalara döndüğünde bu sefer kadın meslekler ön plana çıkmaya başlıyor. Daha çok kadınlara yakıştırılan daha düşük ücretli ve daha çok kadınların yaptığı meslekler öğretmenlik, sekreterlik, hemşirelik gibi kadın meslekleri daha fazla ön planda yer almaya başlıyor. Cinsiyet rolleri çok açık. Özellikle sanayi toplumunun ilk dönemlerinde. Bu yavaş yavaş değişmeye başlıyor. Birçok ülkede özellikle Almanya, Fransa, İtalya gibi ülkeler dahil kadınların seçme ve seçilme haklarına sahip olmaları 1920'li yıllar sonrası oluyor. Sanayi devrimi 1760'da başlıyor ama kadınlar

İngiltere'de 1927 ve bazı Avrupa ülkelerinde 1930'lu 40'lı yıllarda seçme seçilme hakkına sahip oluyorlar.